

rAntGroen

België-Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - januari - februari - maart 2007 - jaargang 6 nr. 21

© Rudy Vansevenant

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, Voorzitter en Coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Johan Baetens, Sekretaris
Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk
03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Peggy Beers, Ondervoorzitter en Conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Guido Callaerts, Penningmeester en Coörd. Behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
0473/94 28 76 - callaertsguido@versateladsl.be

Nancy Geldhof, Coördinator Educatieve werkgroep
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, Coördinator Cursussen & rAntGroen
Edenlaan 32, 2610 Wilrijk,
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, Coördinator Studie
Doornstraat 246, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Johan De Ridder, Mede-conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, Coördinator Agenda & Activiteitenadministratie
Beekboshoekstraat 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Bob Gabriels, Webmaster
Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Redactie rAntGroen

Graag uw teksten zenden naar:
Verslagen:
André De Mul, Lucas Henninckstraat 41, 2610 Wilrijk
03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Agenda:
Hilde Vangrunderbeek
Beekboshoekstraat 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Waarnemingen:
Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk
03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Fort 7-nieuws:
Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Overige:
Catherine Vandercruyssen
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 april 2007, ontvangen we graag ten laatste op 15 februari 2007.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:
Tuur Wuyts - 03/499 99 11

Monumentwandelingen:
Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses..

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto : Winterzicht met Kolganzen - © RudyVansevenant

INZET !!!

2006 was weer een jaar met een ruime afwisseling aan activiteiten waarop we weer vele bekende maar ook nieuwe gezichten konden waarnemen. Een snelle telling geeft aan dat we ook dit jaar weer meer dan 120 activiteiten met de afdeling hebben georganiseerd, waaronder beheersactiviteiten, studie- en landschapstochten, cursussen, kinderactiviteiten, beleidsstukken en weekends. Topper was ongetwijfeld de LAV van februari van dit jaar met meer dan 80 deelnemers.

Ik besef ten volle dat deze realisatie echter enkel mogelijk was mits de onbezoldigde inzet van vele tientallen vrijwilligers, gidsen, beheerders, Ook van de bestuurleden werd dit jaar bijzonder veel gevraagd. Zo ging onder andere op 1 januari de splitsing met Hobokense Polder formeel in wat een aantal praktische zaken met zich mee bracht die veel inzet van jullie bestuurders vroeg. Johan De Ridder, als bestuurslid, en Hilde Wuyts en Ingrid van Havere, als medewerksters voor de activiteitenkalender en de rAntGroen, namen ontslag. Ook werden onze leden te Aarselaar geconfronteerd met een lokale oproep om een aparte afdeling te vormen wat voor enige verwarring zorgde. Laten we duidelijk zijn, het bestuur van onze afdeling was hiervan niet op de hoogte! Wij werken naar een oplossing en hopen die in 2007 te bereiken maar ook hierin kruipt heel wat bestuurlijke energie.

Ik heb er echter een goed oog op dat **2007 zich vlotter aandient**. Allereerst zijn de structurele problemen grotendeels over, zijn er dit jaar heel wat nieuwe terreinbeheerders komen opdagen en hebben een aantal nieuwe gezichten zich in de loop van het jaar bij het bestuur gemeld: *Johan Baetens*, *Lucy De Nave* en *Veerle Saddler*. *Hilde Vangrunderbeek* gaf zich al onmiddellijk op om Hilde Wuyts op te volgen. *Catherine Vandercruyssen* neemt de taken van Ingrid Van Havere over. *Guido Van Boeckel* heeft de ploeg vrijwilligers vervoegd en verzorgt de layout van de rAntGroen. Bovendien staan er een aantal nieuwe belovende projecten op stapel zoals de aanwerving en opbouw van een Educatief Centrum Fort 7 in het oude conciërgegebouw.

Toch wil ik hierbij graag een *lans breken voor een aantal nieuwe medewerkers*. Vele handen maken het werk immers licht. Bovendien is het steeds fijn om bijvoorbeeld tijdelijk beroep te kunnen doen op iemand anders wanneer een bestuurslid het even echt te druk heeft of andere professionele verplichtingen heeft. Meer info omtrent de taken waarvoor we medewerking zoeken kan je verder in dit nummer terugvinden onder het thema Bestuursberichten.

Tot slot wil ik ook jullie aandacht even vragen voor de minder fijne aspecten van het afgelopen jaar: het schielijk overliden van Jef Aerts die juist de taak van redacteur had overgenomen en het ongeval van Jos en Bruno die op één van onze excursies ongelukkig onder een boom terecht kwamen. We hopen allen dat Jos en Bruno het heden goed stellen en zeggen onze steun toe aan Kris Vos de echtgenote van Jef.

Graag wil ik tot slot iedereen van de afdeling uitnodigen voor onze *jaarlijkse ledenavond* die dit jaar doorgaat op zaterdagavond 17 februari te Wilrijk in zaal Steytelink. Zoals afgelopen jaar presenteren we u een ludiek overzicht van het afgelopen jaar aan de hand van een fotogenieke diareeks. Tevens stellen we het werkprogramma voor 2007 voor en kiezen we een nieuw bestuur. Op deze gezellige ledenavond willen we echter vooral jullie stem horen!!!

In dit nummer:

Colofon - 2
 Editoriaal - 3
 Agenda - 4
 't rAntGroentje - 13
 Cursus - 14
 Bestuursberichten - 15
 Fort 7 - 17
 Studie - 18
 Waarnemingen - 20
 Verslagen - 21
 Ad valdeas - 26
 Activiteitenkalender - 28

Tot op 17 februari (of vroeger op één van onze activiteiten)!

Met dank aan al de trouwe medewerkers hef ik het *glas op 2007!*

Hugo Waeterschoot,
 Voorzitter

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= Kindvriendelijke tocht

Zaterdag 6 januari 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht naar Goeree-Overflakkee

Zondag 7 januari 2007

8.30u

Vogelobservatietocht Tholen "Jenevertocht"

© Rudy Vansevenant

Onze eerste tocht van het jaar voorstellen hoeft nauwelijks. Trouwe deelnemers noemen deze uitstap de jenevertocht omdat we bij een eerste stop een glaasje jenever drinken om de kou te trotseren maar vooral om te klinken op het nieuwe jaar.

Traditiegetrouw bezoeken wij de Oesterdam, Scherpenissepolder, de Van Haaftepolder, het Rammegors en/of andere gebieden die kunnen wisselen in functie van het weer en de voorbereiding. Waar we ook mogen gaan zijn het uiteraard de wintergasten die van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels,... en hopelijk krijgen we als naar gewoonte op de Oesterdam onze Sneeuwgorzen en Fratertjes weer te zien?!

's Middags zorgen we voor een (liefst gezellig en goed) cafeetje waar naast een drankje ook een warme kom soep kan verkregen worden.

Afspraak: we vertrekken om 8.30u met eigen wagens (kostendelend vervoer) aan de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Zaterdag 13 januari 2007

20.00u

Voordracht : Grote Zoogdieren in Europa

CC. De Kern –Bist , Wilrijk

foto: Wikimedia Commons

Roofdieren zijn van oudsher een onuitputtelijke bron voor sterke verhalen die gretig aftrek vinden rond het haardvuur of bij de borrel. Deze verhalen hebben als kenmerk de ideale mix van angst, gevaar en heldenmoed. Lekker griezelen voor het onbekende, waarbij vrijelijk overdreven of verzonnen mag worden. Niemand die dat corrigeert.

Eén reden daarvoor is dat echte kennis ontbreekt, maar nog belangrijker is dat ons concept over roofdieren zo sterk gevormd is door verhalen, dat wij nauwelijks open staan voor de werkelijke rol die roofdieren vervullen.

Deze lezing door roofdieren specialist en fotograaf Dick Klees gaat in op het dagelijks roofdierleven aan de hand van talloze beelden en onderzoeksresultaten.

Wij bezitten geen grote roofdieren en neigen hun rol als regelaar van het natuurlijk evenwicht te idealiseren. Op sommigen heeft het zien van een wolf of beer haast een religieus effect.

Maar de werkelijkheid is anders, de roofdieren die de revue passeren zijn voor grote delen van europa al eens uitgeroeid geweest. Enkel de veranderende attitude van de moderne mens die minder afhankelijk van de natuur voor zijn bestaan geworden is, tolereert (her)vestiging van roofdieren als iets romantisch, een "echte" natuur, zoals op tv, ergens in de bossen. Maar niet in mijn achtertuin !

foto: Wikimedia Commons

Al zijn roofdieren fysiek heel sterk, ze redden het niet in een natuur die om economische redenen drastisch veranderd.. Behoud van natuur, inclusief deze fantastische roofdieren is een kwestie van beslissingen baseren op echte kennis en economische consequentie willen dragen.

Grote roofdieren verdienen een bestaan, dat laten de beelden deze avond zien, en wij moeten ze leren kennen, begrijpen en respecteren zoals ze zijn.

Deze voordracht kende twee jaar terug voor Natuurpunt in Duffel een groot succes, mede door de vlotte en soms humorvolle verteltrant van onze voordrachtgever-noorderbuur. Zeker een fameuse aanrader en dus niet te missen !!

Afspraak: CC. De Kern, Bist te Wilrijk om 20.00u. Einde voorzien omstreeks 22.30u

Er wordt een kleine bijdrage in de kosten gevraagd.

Voordrachtgever: dhr. Dick Klees –Studio Wolverine ,Chaam-Nederland

Leiding: Luc Van Schoor 03/353 09 77

Hilde Vangrunderbeek 015/32 08 05

Zondag 21 januari 2007
7.45u

Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee

foto: Willy Ceulemans

Voor de ouwengetrouwen onder ons is deze tocht een klassieker. Voor de nieuwkomers, een tocht om de ganzen en andere watervogels die in deze contreien in grote getale komen overwinteren beter te leren kennen. Riet-, Kol-, Brand- en Rotganzen zijn normalerwijze van de partij, maar ook vele eendachtigen, steltlopers en roofvogels als Slechtvalk en Ruigpootbuizerd staan vermeld in de verslagen van vorige jaren.

De weersomstandigheden en de voorbereiding zijn bepalend voor de plaatsen die we zullen aandoen. Sint Anthoniegorzen, Den Bommel, Slikken van Flakkee of Westplaat, het Havenhoofd, de polders van Goedereede en Ouddorp, de Koude Hoek en Brouwersdam behoren tot de mogelijkheden.

Schrijf op tijd in, wij zorgen voor een niet te missen dag!

Afspraak: om 7.45u aan de Bist te Wilrijk; terug ten laatste omstreeks 19.00u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme en regendichte kledij en schoeisel; picknick en enkele euro's voor soep en drank in onze oude vertrouwde "Goede Reede".

Wie mee wil stort ten laatste tegen 6 januari €13 of €10,5 (jongere of uitkeringstrekkende) op onze rekening.

Gids: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

Zondag 28 januari 2007
8.00u

"Graan voor de Gorzen" en Het Vinne-Vlaams Brabant

De Grauwe gors en de Geelgors zijn twee soorten van het agrarisch cultuurlandschap die sterk achteruitgaan in Vlaanderen. Ze zijn opgenomen op de Rode Lijst. De Geelgors is praktisch verdwenen uit het grootste gedeelte van Vlaanderen of herleid tot een relict populatie. De Grauwe gors is een soort van het open leemlandschap. Kernpopulaties van beide soorten komen nog voor in de Leemstreek en Haspengouw met hoge concentraties in het Hoegaardse. Voor deze soorten hebben we binnen de streek een belangrijke verantwoordelijkheid.

Geelgors

Daarom worden sinds een paar jaar jaren door Natuurpunt Velp-Mene enkele akkerreservaten beheerd zowel voor de vogels als voor de specifieke akkervegetatie. In de winter 2003-2004 werden er op 5 akkertjes met overblijvend zomergraan te Nerm en Katerspoel en een tijdelijke graanstrook te Meldert (allen Hoegaarden) concentraties van meer dan 600 Geelgorzen, ruim 200 Grauwe gorzen en meer dan 250 Ringmussen waargenomen. Deze mooie resultaten tesamen met de rijke maar sterk bedreigde akkerflora, toenemende populaties van knaagdieren, bolwerken van Geelgors tijdens broedseizoen, zeer zeldzame loopkevers... bewijzen dat dergelijke 'natuurakkertjes' een zeer belangrijke functie als stapsteen en/of refugium kunnen vervullen in het steeds grootschaliger wordende agrarisch cultuurlandschap. Na de geweldige resultaten van het akkerbeheer, zowel op botanisch als faunistisch vlak, wordt het gevoerde beheer jaarlijks met veel enthousiasme verdergezet. Onze kundige gids Robin Guelinckx weet er alles van en zal ons de nodige toelichtingen geven over het project. Mooie gorzenwaarnemingen verzekerd !

Na de boterhammetjes in een plaatselijk café trekken we naar het Provinciaal domein Het Vinne nabij Zoutleeuw.

Vroeger was "Het Vinne" het grootste natuurlijke meer in België. Wie het Vinne de laatste twee jaar niet meer bezocht heeft, zal aangenaam verrast zijn: Het provinciaal domein heeft namelijk een ware metamorfose ondergaan! In 2004 en 2005 werd het gebied omgetoverd van een gebied met honderden populieren, tot een waterrijk landschap. De ruimte en weidsheid uit de oude tekeningen van Het Vinne van voor 1841 worden opnieuw herkenbaar. Het Vinne is in Vlaams-Brabant een bron van blijvende schoonheid geworden.

Het waterpeil heeft bijna zijn maximum peil bereikt. Stilaan is de vroegere begroeiing op de grote wateroppervlakken aan het verdwijnen en maakt deze plaats voor open water en voor typische moerasbegroeiing, een nieuw thuis voor heel wat vogels en insecten. In dit prachtig waterlandschap werden enkele uitkijktorens en vogelhutten gebouwd langsheen het 5 km. lange wandelpad dat deels over knuppelpaden verloopt. De echte vogelliefhebbers hebben de laatste jaren hun hart al kunnen ophalen, want vele zeldzame exemplaren bezochten Het Vinne voor een kortere of langere periode en zorgden zelfs voor nakomelingen op het gloednieuwe meer! Dat was het o.m. het geval voor Witwangstern, Roerdomp, Geoorde fuut, Grauwe ganzen en Zomertaling die mee profiteren van de beschermende invloed van een uitgebreide Kokmewwkolonie. Onder de wintergasten vinden we allerlei eenden en andere watervogels. Het Vinne is een bezoek meer dan waard !

Het Vinne

Afspraak: om 8.00u aan de Bist te Wilrijk; einde omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: €1 voorbereidingskosten gids, loep, kijker, telescoop, veldgidsen, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Gidsen: Robin Guelinckx en Luc Van Schoor (nam.)

Leiding: Luc Van Schoor 03/353 09 77

Zaterdag 3 februari 2007
9.00u

Kalmthout: bezoek arboretum en wandeling in de heide.

😊 > 12j

Het arboretum te Kalmthout is zeker een bezoek waard. Eric gidst ons tussen de 5000 plantensoorten. Zijn interesse gaat voornamelijk naar de uitheemse boomsoorten en daar zal hij ons enthousiast een heleboel kunnen over vertellen. Rond deze tijd staan de toverhazelaars in al hun pracht te bloeien.

We eten onze boterhammetjes op in de gezellige cafetaria (soep en snacks verkrijgbaar) en we hebben daarna de tijd om in de welgevulde shop rond te neuzen.

Om 14.00u starten we een wandeling in de Kalmthoutse heide. Rudy, die verbonden is aan "de Vroente" kent dit prachtige gebied door en door. Deze periode vinden we meestal al padden en kikkers.

Achteraf bezoeken we nog de insecttentoonstelling die in de Vroente loopt.

Hamamelis - foto arboretum

Het wordt een gevarieerde en boeiende dag!

Afspraak: we vertrekken om 9.00u met eigen wagens op de Bist te Wilrijk. Aansluiten is mogelijk om 14.00u op de parking van het Natuureducatief centrum "de Vroente", Putsesteenweg 129A Kalmthout, mits verwittiging van de leiding (GSM 0485/71 73 48). Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse. Mee te brengen: picknick, verrekijker, veldgidsen (o.a. bomengids), loepje, foto-toestel en stevige wandelschoenen.

Kosten: €4 per persoon voor het arboretum, €3 per persoon indien we minstens met 15 zijn.

Gids: Eric Loots (voormiddag), Rudy Sempels (namiddag).

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

Zaterdag 10 februari 2006
9.30u

Fort VII : Vleermuizentelling

Het Fort herbergt in de winter een beperkte vleermuizenpopulatie die hier hun winterslaap doorbrengen. Gewoonlijk zitten deze diertjes diep verstopt in spleten en barsten, maar af en toe laat een exemplaar zich mooi bewonderen gewoon in het midden van het plafond. Al zijn de aantallen niet spectaculair te noemen, toch blijft de wintertelling steeds een speciaal evenement..Vorig jaar hebben we tijdens de telling een 30 tal exemplaren gevonden. Ook dit jaar hebben we onze telling op Fort 7 afgestemd op de regionale vleermuizentelling van alle forten rond Antwerpen, dit om vergelijkbare resultaten te bekomen

We starten de telling rond 9.30u aan het lokaal de IJsvogel (ingang Fort VII aan de Legerstraat te Wilrijk). Gewoonlijk zijn we op de middag net niet klaar, zodat boterhammetjes aangewezen zijn. Aangezien we de vleermuizen niet mogen verstoren in hun winterslaap en alles dus in stilte dient te gebeuren, beperken we het aantal deelnemers. Vandaar dat we u willen vragen om u voorafgaandelijk aan te melden voor deze activiteit via een telefoontje of een e-mail aan de gids (zie hieronder). Mee te brengen: een goede zaklamp met degelijke batterijen (en eventuele reservebatterijen (zeker voor oplaadbare)) is een absolute noodzaak, picknick en drank.

Het einde van de tocht is voorzien ten laatste rond 15.00u

Leiding en gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12
e-mail : hugo.waeterschoot@scarlet.be)

Zondag 11 februari 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht naar Schouwen-Duiveland

Agenda

Zondag 11 februari 2007
9.30u

Achter de schermen van de ZOO

😊 >12j

Vandaag krijg je een unieke gelegenheid om met een plaatselijke gids van de dieren tuin eens een kijkje te nemen achter de schermen van de Zoo. Je hebt het vast en zeker al wel gemerkt dat de Antwerpse Zoo een ware metamorfose onderging de laatste jaren. Perken werden herwerkt in landschappen en verschillende dieren zitten nu meer en meer samen volgens ecotype.

Maar ook achter de schermen veranderde er veel, niet in het minst door de werken aan het centraal station. Enkel groepen kunnen in de winter achter de schermen van de Zoo kijken, een mogelijkheid waarvan wij vandaag dan ook gretig gebruik maken. Het is echt de moeite waard. Je komt er te weten hoe de dieren gevoed worden, hoe hun voedsel gekweekt wordt, hoe hun gezondheid bewaakt wordt en vele andere dingen.

Voor deze tocht kunnen we gebruik maken van een groepsticket aangezien we met meer dan 15 zijn. Dit kost €15 (gratis voor mensen met een Zoo-abonnement). Voor kinderen geldt er een gereduceerd tarief. We moeten hier bovenop wel nog €2/persoon betalen voor het geleide bezoek. Mogen we jullie dan ook vragen om gepast geld mee te brengen !

Zij die 's namiddags het bezoek aan de dieren tuin verder willen zetten kunnen dit natuurlijk aangezien het gereduceerde groepsticket de ganse dag geldig blijft.

Afspraak op de Bist om 9.30u en met het openbaar vervoer naar de Zoo. Je kan mits voorafgaandelijke verwittiging ter plaatse aansluiten om 10.15u (0485/85 13 64).

Mee te brengen: picknick, gepast vervoer- en inkomgeld.

Leiding : Nancy Geldhof 0485/85 13 64

Zaterdag 17 februari 2006
19.00u

Algemene Ledenvergadering Kaas en Wijnavond

Zaal Steytelinck

Terugblik op 2006 en een overzicht van 2007

Meer informatie vindt U verder in deze rAntGroen.

Zondag 25 februari 2007
8.00u

Vogeltocht Schouwen-Duiveland

😊 >12j

Misschien bent u reeds een trouwe bezoeker van onze jaarlijkse bustocht naar Schouwen en dan weet u wat we zoal kunnen verwachten. Zoniet kom dan samen met ons kennismaken met dit typisch stukje Zeeland, vol met prachtige water- en polderlandschappen, vogelrijke plekken langs Oosterschelde, Noordzee en Grevelingen. We gaan op zoek naar de talrijke ganzen, eenden en steltlopers op hun overwinteringsplaatsen.

De aantallen verschillen wel eens naargelang het al dan niet voorkomen van vorstperiodes, maar een 70 a 80 vogelsoorten mag je wel verwachten.

Luc en Walter kiezen de beste vogelplekken uit. Ook een bezoek aan de Brouwersdam staat op de agenda , altijd goed voor waarnemingen van Roodkeelduiker, IJseend en andere zee-eenden. Het plan Tureluur is in zijn volgende fase getreden met de aanleg van nieuwe plassen en vochtige weilanden langsheen de gekende inlagen bij de Heerenkeet. Een uniek project, op weg naar 650 ha natuur! We zijn benieuwd hoe het er nu uitziet.

Als het weer wat meezit worden observaties vanop dijken en dammen afgewisseld met een aantrekkelijke wandeling langs een natuurgebied of noordzeestrand. Stof genoeg dus voor weer een boeiende natuurtocht waarbij onze telescopen de vogels

een stuk dichterbij brengen.

Tussendoor staat zoals gebruikelijk een warm soepje of een frisse pint gerstenat klaar voor de liefhebbers. Zorg dat je er op tijd bij bent, wij zorgen voor de rest...

Afspraak om 8.00u aan de Bist, terug in Wilrijk omstreeks 19.00u

Mee te brengen: Picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel en stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Je kan mee door storting van €13 of €10,5 (jongere of uitkeringstrekkende) op onze rekening en dit voor 12 februari.

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24

Zondag 4 maart 2007

13.30u

Historische wandeling in Fort 7

Nu de natuur op het fort nog in winterrust is en de weergoden ons niet altijd zo goedgezend zijn, is het een prima moment om de historische fortgebouwen nog eens te bezoeken. Door de dikke muren en een isolatielaag van twee meter aarde erbovenop, blijft de temperatuur binnen, het hele jaar bijna gelijk. Dit maakt dat het er in deze gure tijd van het jaar aangenaam vertoeven is.

Onze specialist ter zake, Philippe, zal jullie met zijn gekende enthousiasme meevoeren doorheen alle gangen en zalen, en door 175 jaar geschiedenis van het fortgebouw.

Afspraak: Fort 7, Legerstraat 40, Wilrijk

Van 13.30u tot 16.30u

Meebrengen: stevig schoeisel, kledij die tegen wat vuil (kalk) kan, fototoestel.

Gids: Philippe Vanhove 03/825 02 43

Leiding: Nancy Geldhof 0485/85 13 64

Kinderactiviteit: Ontcijfer het geheime paspoort van de bomen.

😊 (6-12 jarigen)

Terwijl de grote mensen in de gebouwen rondwandelen, trekken wij vandaag het nog winterse bos in.

De bomen lijken nog te slapen. Wij gaan kijken, of er al ééntje wakker is.

En we proberen ze met trucjes hun naam te ontfutselen. Doe jij ook mee?

Verdere info: zie kinderhoek.

Gids en Leiding: Nancy Geldhof 0485/85 13 64

Zondag 11 maart 2007

9.00u

Mossentocht in Fort 5

foto: Willy Ceulemans

Mossen is een onderwerp, dat niet zo dikwijls aan bod komt tijdens onze algemene activiteiten. Vandaag bekijken we ze op een van de mooiste plekjes die onze afdeling rijk is. Betekenen namen als "Muisjesmos, Dikkopmos of Purpersteeltje" nu nog niets voor u?

Lydia Peeters of "La Tia Lydia" voor de intimici brengt hier verandering in. Zeker en vast ook voor absolute beginners geschikt.

Afspraak om 9.00u aan het Kerkplein te Edegem. Einde omstreeks 12.00u.

Mee te brengen: loep, veldgidsen, fototoestel en stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Gids: Lydia Peeters 03/457 65 82

Leiding: Ronny Deckers 0485/55 45 31

Zondag 18 maart 2007
8.00u

Spechtentocht

foto: Willy Ceulemans

Zondag
25 maart 2007
8.30u

Herpetologische excursie op het Groot Schietveld te Brasschaat

Levendbarende hagedis - foto: André Van Hecke

Het is weerom voorjaar. De eerste vogels beginnen al met het zoeken van een partner en het maken van een nest, kortom baltstijd. Bij de spechten valt deze erg vroeg. Aangezien deze vogelfamilie over het algemeen geen trekkers zijn, kunnen ze reeds in de prille lente beginnen aan het afbakenen van hun territorium en het verleiden van het andere geslacht. Daarvan gaan we vandaag profiteren om enkele van deze anders soms moeilijk te observeren bosvogels in het vizier te krijgen. Niet alleen vallen ze nu door hun toegenomen activiteit meer op, bovendien zijn ze nu gemakkelijker te bespeuren doordat de boomtoppen nog lang niet in hun volle loof zitten..

Afspraak: Vertrek met eigen wagens (kostendelend vervoer!) om 8.00u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien rond 17.00u

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel en stevig schoeisel (laarzen bij regenweer).

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21

Leiding: Luc Van Schoor 03/353 09 77 of 0494/33 63 09

Een niet te missen excursie, een éénmalige buitenkans!

André Van Hecke, één van onze beste amfibieën- en reptielenkenners van Vlaanderen heeft toegezegd om, samen met zijn vriend Freddy Hordies, eveneens gespecialiseerd in de materie, deze bijzondere tocht te begeleiden in een daarenboven bijzonder mooi en zelden toegankelijk gebied, het Groot Schietveld van Brasschaat.

André zal er alles aan doen om ons in de voormiddag de 9 (!) soorten amfibieën te laten zien die in dit gebied voorkomen; zo staan onder andere de eerder zeldzame Heikikker en Rugstreeppad op hun programma. Na de middag zullen we ons dan concentreren op het reptielenbestand en krijgen we zo goed als zeker de Levendbarende Hagedis en de Adder te zien. André en Freddy zetten de dag ervoor de nodige fuiken uit om ons het maximale soortenaantal te kunnen aanbieden.

Geen inspanning is hen te veel en niemand kan ons meer en beter informeren over deze boeiende diersoorten waarvan de meesten onder ons, omwille van hun eerder verborgen levenswijze, o zo weinig weten!

Voor deze tocht wordt een bijdrage in de kosten gevraagd van €1 per persoon, ter plaatse aan de leiding te betalen.

Afspraak: 8.30u aan de Bist te Wilrijk- tot ongeveer 17.00u ter plaatse, vervoer met eigen wagens. Aansluiten mogelijk mits leiding te verwittigen.

Mee te brengen : loep, reptielen- en amfibieëngids, waterdicht schoeisel (laarzen bij regenweer), eventueel fotoapparaat; verder lunchpakket en drank (geen cafeetje deze keer, we eten 's middags op het terrein!)

Gids: André Van Hecke + Freddy Hordies

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 of 0475/49 03 68

Zondag 1 april 2007
8.00u

Tocht Mariene Biologie
Oosterschelde

Dodemansduim - foto: Wikimedia Commons

Neen dit is geen grap natuurlijk, we gaan vandaag wel degelijk op excursie. De Oosterschelde op amper drie kwartier van Antwerpen is benevens een vogelparadijs, in onze contreien nog één van de best bewaard gebleven mariene reservaten. Het zoute water van deze baai is van erg hoge kwaliteit door het ontbreken van de aanvoer van verontreinigd zoetwater via rivieren of Westerscheldewater via de Noordzee. Vandaar dat we precies deze plek hebben uitgekozen om het voor ons zichtbare gedeelte van het mariene level te bekijken. We trekken naar Sas Van Goes (ten N. Van Goes) waar we met het getijde mee wandelen tot we laagwater hebben bereikt. Van alle planten (wieren), dieren en schelpen die we vinden trachten we de voor dit milieu zo typische ecologie even toe te lichten. Geen enkel milieu is zo soortenrijk als het mariene milieu; alleen is en blijft dit milieu voor vele Natuurpunters nog een grote onbekende.

Dodemansduim, Strandvlo, Harige vliescelpoliep, Kammetjeswier en vele, vele anderen zijn maar enkele van de soorten die we waarschijnlijk vandaag zullen vinden. Zeker dus de moeite om af te komen vandaag.

Aangezien we met het getijde meelopen zijn we strikt aan het uur ervan geboden. Dit verklaart waarom we nogal vroeg vertrekken aangezien het vandaag laagwater is om 10.16u. We vertrekken via kostendelend vervoer op de Bist in Wilrijk (voor het Districtshuis) om 8.00u stipt om een uurtje later aan het Sas Van Goes te zijn.

De excursie eindigt ter plaatse om 12.00u. We picknicken nog even ter plaatse en rijden nadien huiswaarts waar we tegen 14.00u terug in Wilrijk zijn. Picknick breng je dus best mee. In geval van slecht weer kunnen we ter plaatse onze boterhammen wel binnen opeten. Het hoeft geen betoog dat ook laarzen een absolute "must" zijn op deze fijne tocht. Tot slot nog één aanrader : deze tocht is erg kindvriendelijk !

Afspraak: 8.00u op de Bist, terug omstreeks 14.00u

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, loepje, zeegids

Gids en leiding: H. Waeterschoot 03/455 22 12

Zondag 15 april 2007
8.45u

Zevenbergen – Ranst:
voorjaarsflora

foto: Willy Ceulemans

Half april is een ideaal moment om op zoek te gaan naar voorjaarsflora.

Hiervoor moeten wij gelukkig niet ver rijden, in het bos van Zevenbergen vinden we volop Sleutelbloem, Speenkruid, Bosanemoon, Muskuskruid...

Op dit moment van het jaar kunnen we ook reeds genieten van heel wat vogelgeluiden want ook de vogels zijn blij dat de lange winter voorbij is.

Afspraak: vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.45u.

Het einde is voorzien omstreeks 12.00u ter plaatse.

Mee te brengen: kijker, veldgids, fototoestel en stevig schoeisel.

Gids: Rudy Vansevenant 015/32 08 05

Leiding: Wim Vandeweyer 03/321 32 23

Zondag 22 april 2007
6.40u

Treintocht :
Duinen- en strandtocht De Panne
en omgeving

Sprinkhaanzanger - foto: Willy Ceulemans

Zij die het vroege beginuur bij deze tocht zien verklaren me misschien voor gek. Er zijn echter twee redenen voor dit vroege uur.

Ten eerste gaan we vandaag naar de verre westkust. Dat is wel even rijden en om de chauffeurs vandaag eens te sparen en tegelijk ook ons aller Moeder Aarde wat ademruimte te geven, nemen we de trein (trein vertrekt om 06.52u dus wees op tijd!). Zo kan éénieder ook tijdens de rit met iederéén een gezellig babbeltje slaan. Ten tweede, morgenstond heeft goud in de mond en in de natuur geldt dat ook zo. Zeker in de lente wanneer de ochtenden worden gevuld met gekwetter en gezang allerhande van onze gevederde vrienden. Daarvan vinden we trouwens in het reservaat de Westhoek waar we vandaag naartoe trekken, enkele types die dat uit volle borst doen. Denk maar aan Sprinkhaanzanger, Tuinfluiter, Braamsluiper, en vooral... de zanger der zangers... de Nachtegaal! We bezoeken niet alleen de duinen maar maken ook een lange strandwandeling in de hoop hier ook enige wad- en zeevogels te kunnen bespeuren. Rond 16.00u ronden we dan af zodat we hopelijk moe maar voldaan, op tijd (16.59u) de trein huiswaarts kunnen nemen.

Afspraak: Station Antwerpen- Berchem in de vertrekhal om 6.40u.

Aansluiten mogelijk om 9.30u aan de ingang van het reservaat mits de leiding te verwittigen.

Einde rond 16.00u ter plaatse, om 19.08 u Station Antwerpen-Berchem.

Aantal te wandelen km: 10.

Meebrengen: geld voor uw treinrit, picknick, drank, loep, kijker, telescoop, vogel- en strandgids, flora, fototoestel, stevig schoeisel of laarzen bij regenweer.

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21

Leiding: Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07

Zaterdag 28 april 2007
7.45u

Bloesemwandeling
in Limburgs Haspengouw.

Steenuil - foto: Willy Ceulemans

Rond deze tijd zijn de boomgaarden van Haspengouw in bruidskleed. Daarom bezoeken we vandaag de fruitstreek, waar op het einde van de wereld een klein dorpje ligt, Mettekoven, dat niet alleen het mooiste pleintje van Limburg heeft, maar tevens beschikt over een aantal 'grand cru' wandelingen. Twee van deze wandelingen gaan we vandaag doen. Niet alleen boomgaarden vindt men hier, maar ook een aantal prachtige panorama's, vierkantshoeven en enkele kleinschalige natuurgebieden.

Het is een goede streek om roofvogels te bekijken. Verder komt de Grauwe gors hier voor, Steenuil, Das, hamsters. Daar de ondergrond hier leem is, vinden we ook planten terug die we bij ons niet zo gauw zien.

Indien het weer goed is, picknicken we ergens op één van de talrijke picknickplaatsen, bij slecht weer zoeken we een café waar we onze boterhammen mogen opeten. Stevig waterdicht schoeisel is aan te raden.

Afspraak: Vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.45u.

Aansluiten mogelijk om 9.15u te Hoepertingen (Kapel Helshoven, Helshovenstraat) mits leiding te verwittigen.

Einde omstreeks 17.30u ter plaatse.

Aantal te wandelen km: 4 in de voormiddag en ongeveer 5,5 in de namiddag.

Mee te brengen : Picknick , drank, loep, kijker, veldgids, fototoestel en stevig schoeisel .

Gids: Herman Van den Reek 03/457 33 88

Leiding: Ingrid Van Havere 03/828 22 39

't rAntGroentje !

Hoi natuurvriendje,

Rara, wie ben ik?

(Cicely Mary Barker)

*Het grijs van mijn takken
valt iedereen op.*

*Kijk, daar aan het eind
zit een koolzwarte knop.*

*En uit al mijn bloemen
zijn vruchtjes ontstaan.*

*Ze hangen er zelfs
in de winter nog aan.*

Ontcijfer het geheime paspoort van de bomen Zondag 4 maart 2007

Als je in de winter in een bos of park gaat wandelen, zien bijna alle bomen er kaal en dood uit. Ze zijn groot of klein, dik of dun, maar verder lijken ze allemaal op elkaar.

Maar als je heel goed kijkt zijn er toch wel verschillen. De éne heeft een fijnere schors, een andere heeft groene of rode knopjes.

Soms zitten er nog vruchtjes aan.

Al deze kleine dingen samen vormen het paspoort van de boom. Je kan eraan zien wie hij is.

Met zoekkaarten en andere dingen gaan we op stap. Hoeveel namen van bomen zullen we kunnen vinden?

Wanneer: We zoeken onze onderzoekspullen bij elkaar en vertrekken om 13.45u als de grote mensen weg zijn en we komen terug rond 16.30 uur.

Wil jij ook mee? Trek dan je laarzen en je warme jas maar aan, zodat je tegen een stootje en tegen de brandnetels kan.

PS - Breng je ook € 1 mee, dan maken we warme chocomelk en bakken wafeltjes als we te koud krijgen buiten.

Inschrijven is voor ons gemakkelijk, dan kunnen wij onze activiteit beter voorbereiden, maar heb je de dag zelf zin om te komen, geen bezwaar en breng je vriendjes mee!

Info en inschrijven via nancy.geldhof@telenet.be of per telefoon 0485/85 13 64

Cursus Weidevogels

Kievit, Grutto, Wulp... het zijn de sieraden van onze Vlaamse weiden. Ook soorten als Veldleeuwerik, Graspieper, Slobeend e.d. kunnen in weidegebieden voorkomen. Al deze vogels worden dan ook wel eens weidevogels genoemd. In deze cursus worden 20 soorten weidevogels uitgebreid besproken. De kenmerken worden bestudeerd aan de hand van dia's en video's. Naast de geluiden komt ook de levenswijze van deze vogels aan bod. Verder maken we kennis met de problemen waar ze mee te kampen hebben en de mogelijke oplossingen met o.a. weidevogelbescherming.

Eerste kennismaking met korstmossen

Wat mij het meeste boeit in de natuur is mij verwonderen, nieuwe dingen ontdekken...

Korstmossen is zo iets weinig bekend, maar waar je je ogen van opentrekt als je je de moeite wil geven om even een loepje ter hand te nemen en je te bukken naast dat "lelijk" betonnen muurtje vol groene, gouden en grijze vlekken...

Die verwondering willen we aan iedereen bijbrengen die nog nooit van dichtbij naar korstmossen heeft gekeken. Onze cursus mikt dus op "echte prille beginners".

Tijdens een avondcursus zullen we u vertellen wat korstmossen zijn, hoe je ze kunt indelen, waarvoor ze worden gebruikt en we zullen al wat naar materiaal kijken.

Daarna gaan we op stap, om ze van dichtbij te bekijken en u de beginselen van determinatie aan te leren. We gaan eenmaal naar muurbewonende korstmossen kijken en eenmaal naar bodem- en boombewonende korstmossen kijken. Na de praktijktochten, zullen we met de liefhebbers nog in een plaatselijk cafeetje onze vondsten kunnen bespreken en ons opwarmen na een koude voormiddag.

Theorie: do 18 januari van 20.00 tot 23.00u in de IJsvogel, Fort 7
Praktijk :

- steenbewonende lichenen : zaterdag 20 januari 2007 van 9 tot 12 uur aan de Kerk van Zoersel

- boom- en bodembewonende lichenen : zaterdag 27 januari 2007 van 9 tot 12 uur in de Kesselse heide (Koningsbaan).

Meebrengen : loepje, determinatiegidsen en eventueel moonboots voor de koude voeten...

Lesgevers: Karin Wauman en Catherine Vandercruyssen
Nieuwsgierig? Schrijf je dan snel in door 10 euro (niet-leden 13 euro) te storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met als mededeling "Korstmossen" + naam en telefoonnummer/e-mail adres.

Theorie : donderdag 19 en 26 april van 19.30 tot 22.30 uur in de IJsvogel, Fort 7

Praktijk : tijdens onze vele vogeltochten heel het jaar door
Syllabus is inbegrepen in de prijs

Lesgevers: Koen Leysen van Natuurpunt

Nieuwsgierig?

Schrijf je dan snel in door 8 euro (niet-leden 13 euro) te storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met als mededeling "Weidevogels" + naam en telefoonnummer en eventueel e-mail adres.

Informatie omtrent deze cursussen? Eén adres:

Catherine Vandercruyssen,
03/288 81 07 of cvdx@telenet.be

Mariene getijdegebieden

De marine getijdengebieden zijn van de meest gevarieerde biotopen in onze omgeving. Dit komt door de zeer sterke afwisseling van factoren zoals vocht en droog, zout en zoetwater, golfslag, zand, slib of steenbodem, die allen een erg grote invloed hebben op het voorkomen van soorten. Vandaar de sterke zonatie en afwisseling van mariene soorten op een relatief beperkt oppervlakte. Denk maar aan de vele zeewierensoorten die langsheen dijkbrekers echt in smalle zone's voorkomen. Hetzelfde geldt tevens voor de hier levende diersoorten zoals slakjes en vlokreeftjes en anderen, gezien hun sterke binding met de waardplanten. Wij willen de geheimen van deze zone tussen eb en vloed met u delen en stellen u een tweedelige cursus voor.

Tijdens een theorieavond laten we de invloed van deze factoren en de meest algemene soorten die in deze zone voorkomen de revue passeren. U ontvangt tevens een kleine syllabus die de voordracht/diareeks samenvat. Op 1 april voegen we de daad bij het woorden met een excursie naar de Oosterschelde (zie verder in deze agenda).

Theorie: do 22 maart van 20.00 tot 23.00u in de IJsvogel, Fort 7,
Praktijk: zo. 1 april, uitstap naar de Oosterschelde, zie agenda pag. 11.

Lesgever: Hugo Waeterschoot

Nieuwsgierig?

Schrijf je dan snel in door 3 euro (niet-leden 5 euro) te storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met als mededeling "Getijdengebieden" + naam en telefoonnummer en eventueel e-mail adres.

Terugblik op 2006 en een overzicht van 2007

Algemene Ledenvergadering Kaas en Wijnavond

Zaterdag 17 februari 2006, 19.00u !!
Zaal Steytelinck, Sint Bavostraat, Wilrijk (naast kerk)

Voor de derde maal presenteren we u het nieuwe formaat van onze Algemene Ledenvergadering : een combinatie van een aangenaam moment met hieraan gekoppeld een overzicht van 2006 en wat het komende jaar te bieden heeft.

We beginnen dit jaar echter met het formele deel gevolgd door de diareeks zodat er kan uitgebreid worden met de gezamenlijke kaas en wijnavond en dan eindigen we met de klassieke fotoverkiezing.

We hopen je dus ook dit jaar in groten getale te mogen verwelkomen op onze ledenavond van zaterdag 17 februari 2007, met volgend interessant aanbod :

- het jaarlijks overzicht van mooie momenten, prachtige natuurbeelden en grappige situaties meegemaakt op excursies en activiteiten
- een prijsuitreiking voor de beste afdelingsfoto van het jaar : uit de binnengestuurde digitale en andere foto's kiezen we de meest originele (afdelingswerking) en mooiste natuurfoto
- een korte voorstelling van het activiteitenprogramma van 2007
- een voorstelling van de werking van enkele werkgroepen
- kort moment waarbij we het jaarverslag, de begroting aan je voorstellen en ter goedkeuring voorleggen evenals een **nieuw bestuur** verkiezen
- een uitbundig kaas en wijndiner
- **losse babbel** waarbij je al de vragen die je maar zou hebben omtrent wensen en suggesties voor activiteiten kan naar voren brengen

Dit alles kost slechts €8/persoon bij voorinschrijving voor 1 februari (graag een telefoontje of mail aan Guido Callaerts (03/828 11 03, e-mail: callaertsguido@versateladsl.be), of €9 zonder voorinschrijving, beide te betalen aan de kassa bij de ingang. Het wordt dus ongetwijfeld weer een mooie en prettige avond! Opgepast, let er op, we starten stipt om 19.00u dit om niet te laat aan tafel te gaan!

* Er kan in de mate van het mogelijke rekening worden gehouden met dieetvoorschriften of veganistische levenswijze indien melding bij de inschrijving.

Oproep voor binnenbrengen beeldmateriaal !

Graag ontvingen we ook van jou elektronisch beeldmateriaal over onze activiteiten van 2006 ! Heb jij nog digitale foto's liggen of ken je gewoon een prettige anekdote omtrent het afgelopen werkjaar, bezorg het dan graag aan Catherine Vandercruyssen K. Astridlaan 106, 2550 Kontich (cvdx@pandora.be) of Hugo Waeterschoot, Groenstraat 59, 2540 Hove (hugo.waeterschoot@tiscali.be) liefst voor 20 januari. Je doet dan bovendien automatisch mee aan de prijsuitreiking van de beste afdelingsfoto van het jaar. Digitale foto's kunnen doorgezonden worden (< 10 !) of beter nog op een CD af te leveren op één der vermelde adressen.

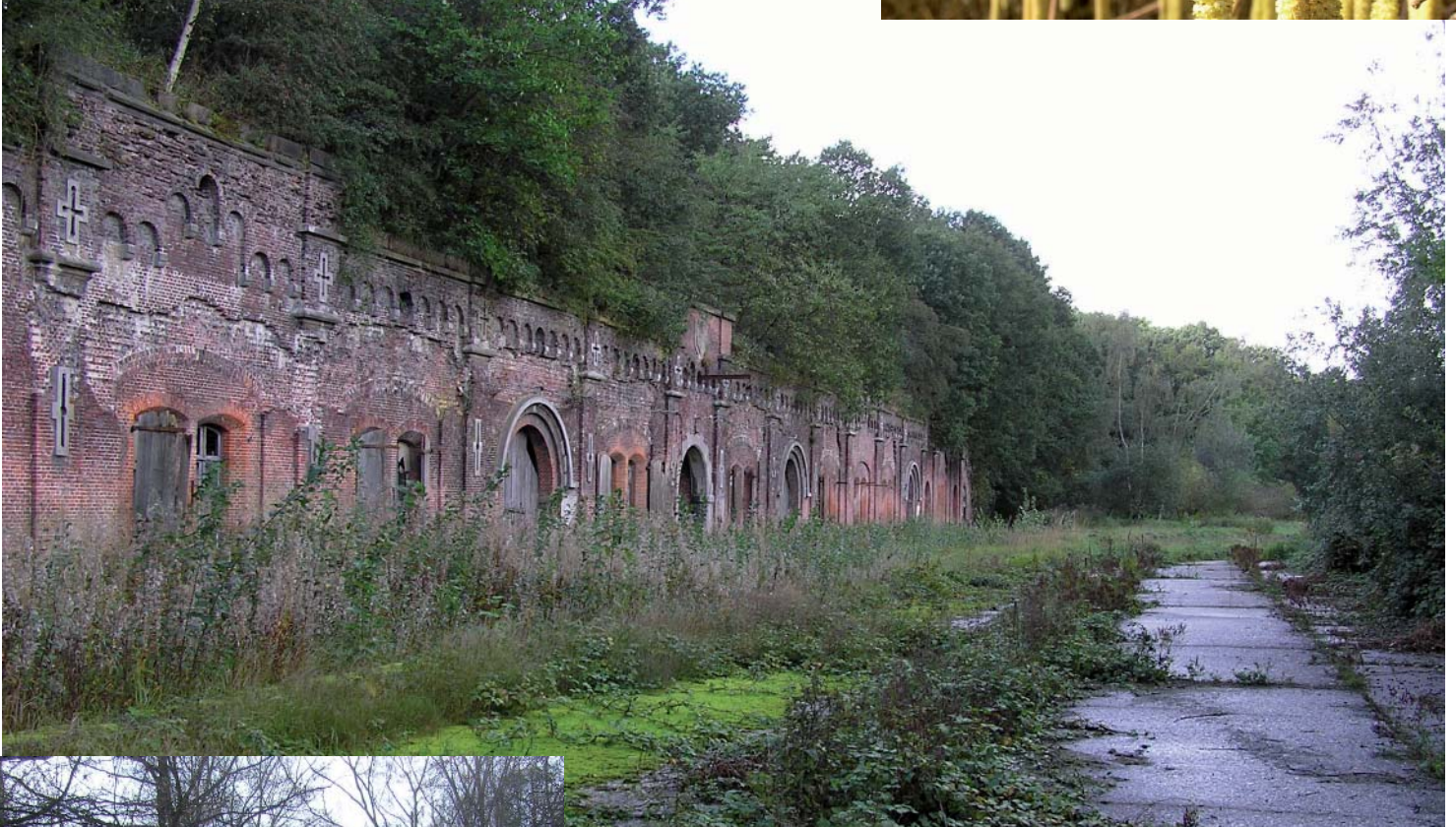
- Op de Hoge Venentocht van september kwamen twee van onze leden onder een plots omvallende boom terecht. Gelukkig konden we vlot rekenen op de steun van alle aanwezige deelnemers zodat de evacuatie van beide slachtoffers goed verliep. Ik ben blij jullie te melden dat na een behoorlijk lange hospitalisatie en revalidatie zowel Bruno als Jos het nu goed stellen.
- Johan De Ridder heeft in september het bestuur verlaten maar blijft nog actief als mede-conservator en beheermedewerker. Johan heeft er vele jaren dienst opzitten als trouw bestuurslid die duidelijk zijn stem liet horen. Johan, via deze weg willen we je bedanken voor je inzet en kritische blik en vooral je brede kennis op het vlak van beleid die je ten volle ten dienste stelde van de afdeling gedurende deze periode.
- Wij bedanken ook heel hartelijk Ingrid Van Havere en Hilde Wuyts, die de werkdruk van hun taken hadden onderschat en deze moeilijk met hun beroepsleven konden verenigen. Zij blijven alle twee onze activiteiten behartigen en zullen ten gepaste tijde zeker nog eens een handje toesteken.
- Er zit eindelijk schot in de zaak van het toekomstige Educatieve centrum rond het Fort 7. Na een lange periode van stilte heeft de overheid ons een voorstel van contract voorgelegd waardoor we het conciërgegebouw voor lange tijd zouden kunnen huren zonder hiervoor een financiële bijdrage te moeten betalen. Wel zouden alle kosten voor het herstel van het gebouw ten onze laste vallen. We hopen dat het contract spoedig wordt goedgekeurd en dat we beroep mogen doen op velen onder u om een handje mee toe te steken bij het uittekenen van de plannen voor het nieuwe educatieve centrum én voor de herstellingswerken.
- Zowel in het bestuur als voor de werkgroepen zoeken we nog enkele medewerkers die een aantal taken op zich zouden willen nemen of medewerking verlenen. Indien je je wenst in te zetten voor een van deze taken, contacteer een van onze bestuursleden (zie pag. 2).
In het bijzonder zijn zeker en vast volgende functies vacant :
 - Medewerkers om af en toe de afdeling mee te vertegenwoordigen op een stand (bij Torfs of op een lokale beurs of jaarmarkt) (2-5 x ½ dag/jaar).
 - Deelnemers voor de beleidswerkgroep: heb je interesse voor beleidsaspecten in onze afdeling (vb. ruimtelijke ordeningsplan, ...) laat dan je stem horen en participeer mee in deze werkgroep (3-4 x een avond/jaar)
 - Handige harry's: werkende handen om af en toe een kleine herstelling uit te voeren in de IJsvogel of mee te werken aan de ombouw van het conciërgegebouw in de loop van 2007
 - Coordinator Educatief Centrum: wie wenst het project te trekken om het conciërgegebouw te herbouwen en in te richten als educatief centrum voor het Fort 7 ? (veel tijd)
 - Trekker vogelwaarnemingen databank: Natuurpunt gegevens beheren, promoten van website, gebruikers voorzien van login en paswoord, De initiële fase zal wat tijd vergen voor het invoeren van gegevens, maar na verloop van tijd maximaal 1 uur per week. Info: Johan Baetens
 - Mensen die bereid zijn af en toe een handje toe te steken voor diverse taken.

Onze afdeling via het net !

Wens je de Rantgroen in kleur te zien, informatie over onze afdeling, op de hoogte te zijn van onze activiteiten of gezellig naar de foto's van onze uitstappen te kijken, surf naar www.zuidrand.be.

Wens je op de hoogte te zijn van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden, schrijf je in op onze Snelberichten door een e-mail te sturen naar <Snelberichten@yahoo.co.uk>

*Ook Natuurpunt stuurt "flitsen" uit met leuke activiteiten of nieuws heet van de naald...
Schrijf je voor de Natuur.flits in via <flits@natuurpunt.be>.*

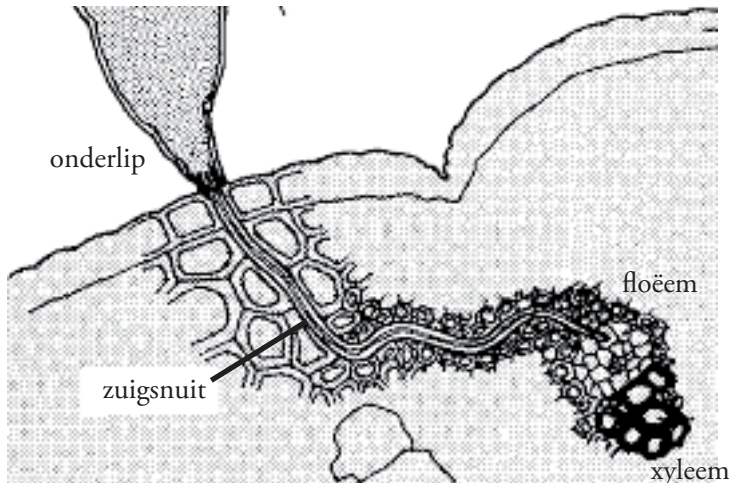
Het fort in de winter

Bladluizen (deel 4)

Herman Snoeck

6 Voeding en voedsel

A Een bladluis is haar hele leven als nimf en imago bezig met voedselzuigen.

Figuur 7 - Een sapzuigende bladluis

Tijdens het onderzoeken van een nieuwe plant proeft de bladluis met de top van de zuigsnuut enkele stoffen aan het oppervlak of in de epidermis van het blad en herkent waarschijnlijk daaraan de juiste waardplant. Maar het duurt verschillende minuten, soms zelfs uren, voor ze haar zuigsnuut door het plantenweefsel tot in het floëem (zeefvaten) van een vaatbundeltje in een bladnerf of in een jong stengeltje heeft kunnen duwen en kan beginnen zuigen. Daarbij moet de zuigsnuut bochtig tussen de plantencellen door gedrukt worden. De bladluis scheidt daarbij veel speeksel af waarin een enzym zit dat waarschijnlijk de middenlamel tussen twee cellen oplost. Een andere stof tast cellulose aan zodat de punten van de zuig-snuutstiletten gemakkelijker glijden.

Alhoewel bladluizen een gespierde voedselpomp hebben aan het begin van hun keelholte, toch moeten ze niet veel energie gebruiken om te zuigen want in een gezonde plant staat het sap in de zeefvaten onder druk en het stroomt dus vanzelf in de zuigsnuut en de keel van het insect. Ze kunnen de voedselpomp ook gebruiken om de sapstroom wat af te zwakken. Ze moeten enkel echt zuigen als de plant verwelkt of de sapstroom om een andere reden niet meer onder druk staat.

B Plantensap bevat 10-25 % suiker (disacharide sucrose), maar in verhouding slechts weinig andere stoffen. Daarom moet er een grote hoeveelheid sap door het bladluizen-lichaam

gaan want ze moet voldoende stikstofhoudende stoffen (o.m. aminozuren) binnen krijgen, die nodig zijn voor de eigen eiwitsynthese, groei en vermenigvuldiging. Het dier krijgt dus veel te veel suiker binnen en die wordt met het grootste gedeelte van het plantensap langs de anus weer verwijderd als de welbekende honingdauw. Ondertussen is de disacharide in het bladluizenlichaam wel omgezet in monosachariden en trisachariden, dit zijn suikersoorten met een andere chemische structuur.

Een bladluis kiest op een plant de jonge delen want waar groei is zijn stikstofverbindingen aanwezig. Ze neemt echter heel snel plantensap op. Daardoor krijgt het dier meer dan voldoende stikstof binnen want in honingdauw zitten toch nog stikstofverbindingen (maar minder dan in het plantensap), dus zijn die gewoon het lichaam doorgeslagen.

Sommige soorten leven echter op bladeren die aan het verdorren zijn want daarin zijn stikstofhoudende afbraakproducten die weggevoerd worden naar groeiende delen van de plant.

In volwassen bladeren bevat het sap producten van de fotosynthese (suikers - het voedsel van de plant) maar praktisch geen stikstofverbindingen want er is geen groei.

Sommige soorten steken hun zuigsnuut niet in het floëem, maar in de parenchymcellen van het blad. Zij moeten dan wel zuigen, maar de inhoud van de cellen is voedzamer dan de sapstroom, dus hebben ze in verhouding minder nodig.

7 Invloed van de bladluizen op hun waardplant

A Eén enkele bladluis kan geen kwaad op een plant, maar meerdere kolonies samen kunnen zoveel voedsaam (ook voor de plant!) sap uit de plant zuigen dat de plant eigen weefsel gaat omzetten in stoffen die zijn groeiende delen nodig heeft. Daardoor verzwakt verzwakt de plant en kan zelfs sterven.

- Een Esdoorn die onder de bladluizen (*Drephanosiphum platanoïdes*) zit zal minder bladeren/bladoppervlak vormen (dus minder voedsel kunnen maken), minder snel groeien (want er is minder voedsel) en vlugger zijn bladeren verliezen. Ook zal de boom dat jaar minder hout aanmaken zodat de 'jaarring' van dat jaar dunner is dan andere jaren.

- De Beukenkankerluis (*Lachnus exsiccator*) leeft op takken en jonge stammen van de Beuk en door haar steken

en zuigen ontstaan spleetjes in de korst.

- De honingdauw die op de bladeren valt is een voedings-bodem voor schimmels en gisten (de zwarte Roetdauw) die de huidmondjes van het blad verstopen.
- Sommige bladluisoorten hebben stoffen in hun speek-sel waardoor het plantenweefsel geel wordt.

B Nogal wat bladluisoorten veroorzaken vervormingen of gallen op hun waardplant.

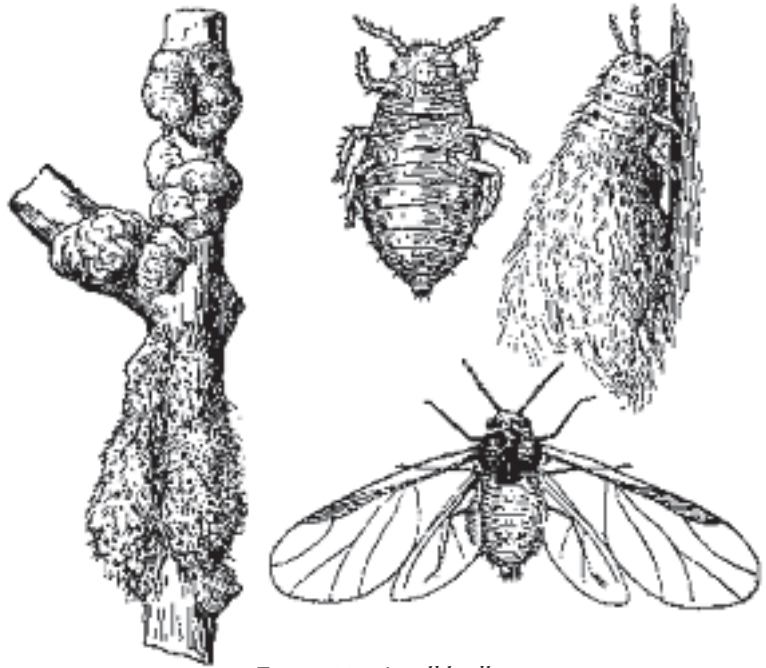
Figuur 8 - Vervorming aan braamblad door *Aphis ruborum*

De aanwezigheid van veel bladluizen aan de onderkant van een blad doet het blad naar onder krullen, waardoor de bladluizen meteen beschermd zitten, of ze vervormen et blad op een andere manier.

Figuur 9 - Beukenblad aangetast door *Phyllaphis fagi*

Op appelbomen scheiden de Appelbloedluizen (*Eriosoma lanigerum*) een witte was uit en ze veroorzaken knobbel-vormige uitwassen op stammen en takken.

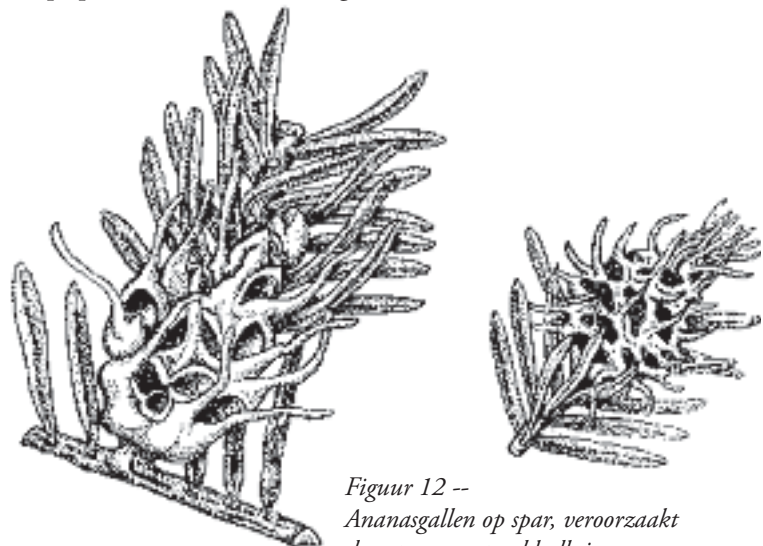
Figuur 10 - Appelbloedluis

Op de bovenzijde van bladeren van Aalbessen ontstaan door een stof in het speeksel van de *Cryptomyzus ribis* kleine of grote, rode of gele blisterachtige blazen. Hierin zitten de bladluizen beschermd en kunnen ze beter aan hun voedsel.

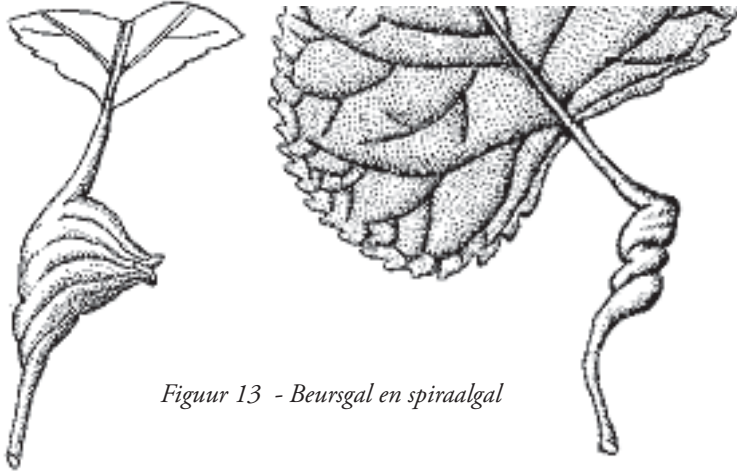
Figuur 11 - Blister op meidoornblad door *Sappaphis crataegi*

Op sparren ontstaan ananaspollen

Figuur 12 -- Ananaspollen op spar, veroorzaakt door twee soorten bladluizen.

Op de bladsteel van populieren kan een beursgal ontstaan van de Wollige slawortelluis (*Pemphigus bursarius*) of een spiraalgal van de Spiraalgalluis (*Pemphigus spirotheca*). De bladluizen leven in de gal.

Figuur 13 - Beursgal en spiraalgal

C Maar ook slechts één bladluis kan de oorzaak zijn dat een plant sterft of dat hele oogsten ten onder gaan: ze is dan 'tussengastheer' voor een plantenvirusziekte. De eerder vernoemde Groene perzikluis (*Myzus persicae*) is zo'n voorbeeld. Ook Vogelkersluis (*Rhopalosiphum padi*) brengt dikwijls virussen over op grassen en is schadelijk op granen.

De virussen kunnen bij het 'proeven' op een besmette plant opgepikt worden in de spleten van de zuignuit of ze worden mee opgezogen bij het sapzuigen en zullen dan in het bladluislichaam circuleren tot ze in de speekselklieren terecht komen.

Wordt vervolgd

Waarnemingen in onze omgeving

periode 15 augustus – 15 november

Wilrijk:

Jan De Groofstraat:
Rouwmantel: 1 op liguster (W.M. 2/09/06)

Buizerd: 2 (L.V. 16/11), 5 (22/10)
Vink: 4 (L.V. 26/10)
Keep: 1 (L.V. 26/10)
Zwartkop: 1 (L.V. 26/10)

Blauwe reiger: 1 (J.C. 19/10)

Valaar:

Zanglijster: 1 (L.V. 25/10, 26/10, 15/11)
Houtduif: trek ca. 460 (L.V. 26/10) trek enkele duizenden (L.V. 16/11)
Grote gele kwikstaart: 1 (L.V. 15/11)
Sperwer: 1 (L.V. 14/11, 17/11)

Edegem:

Romeinse Put/Rotenaard:
Egel: 1 volw. dood (J.C. 18/11, 2/10),
1 juv. dood (J.C. 13/10), 1 levend (J.C. 18/10),
Groene specht: 1 (J.C. 13/10)

Aartselaar:

Langlaarsesteenweg:
Canadese gans: 125 (M.v.d.B. 20/09)

Johan Claessens (J.C.), Luc Vans (L.V.),
Moniek van den Bergh (M.v.d.B.), Wim
Mertens (W.M.)

Rouwmantel in de afdeling!

Op 2 september werd deze dagvlinder gesignaleerd in een tuin in de Jan De Groofstraat (Wilrijk). De Rouwmantel is een prachtige maar zeer zeldzame trekvlinder/dwaalgast die in 1996 (Marcel) en 2005 (Guido De Prins, scheldedijk aan Castrol) werd waargenomen op de Hobokense Polder. In Wallonië is het een vlinder die zich slechts zelden lokaal voortplant. Een van de belangrijkste waardplanten voor de rups is Wilg. In sommige jaren wordt deze vlinder 'frequent' waargeno-

men, zoals in 2005 en zeker in 2006 op verschillende plaatsen in Nederland. In Engeland spreekt men dan van 'An-

tiopa Years' (Toon Verbruggen, afdeling Hobokense Polder). Het is een typische bosvlinder en vertoont ook als zwerver een voorkeur voor bosrijke gebieden; vanwege zijn zwerf-lust kan de soort echter ook buiten bossen waargenomen worden. Aangezien de vlinder overwintert in natuurlijke en kunstmatige spleten en holten (huizen, kerken, schuren, houtstapels, spechtenholten) is overwintering in onze streken niet onmogelijk. Vooral na invasiejaren bestaat de kans dat er lokaal voortplanting kan gebeuren, echter wel uitzonderlijk. Er wordt vermoed dat deze soort zich momenteel niet meer in Vlaanderen voortplant door het verdwijnen van grote boscomplexen en het veranderde bosbeheer waardoor open plekken geleidelijk dichtgroeien of volgeplant worden en mantel- en zoomvegetaties zijn verdwenen (Dagvlinders in Vlaanderen, Maes & Van Dyck, 1999).

We hopen alleszins dat zij de wilgenrijke stukjes van onze afdeling (Fort 7, Cleydaelhof, Hollebeekweide, ...) aantrekkelijk genoeg hebben bevonden om hun winterslaap door te brengen en ons volgend jaar opnieuw te kunnen verrassen met hun schoonheid.

Verslagen te verzenden naar
André de Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk
 of mail naar *andre.de.mul@versateladsl.be*

Linkebeek: Bezoek aan de viswekerij, libellendeterminatie en natuurwandeling in de omgeving zaterdag 05/08/2006

Gidsen:

Johan Auwerx (Viskwekerij)

Johan Baetens (Libellen)

Pierre Kestemont (wandeling)

Leiding: Catherine Vandercruyssen en Hugo Waeterschoot

Verslag: Bea Van Cauteren

Na enig zoeken vinden we het Instituut voor Bosbouw en Natuurbeheer met daarin het Centrum Voor Visteelt, op het enige echte adres: Dwersbos, 28, 1630 te Linkebeek, gelegen langs de Zuidrand van Brussel.

Het terrein is 7 hectare groot. Johan Auwerx loodst ons eerst naar het auditorium, waar de video een duidelijk beeld geeft van de manier waarop zoetwatervissoorten hier worden gekweekt. Het betreft soorten die in Vlaanderen worden bedreigd of uitgestorven zijn, en /of een ecologisch waardevol karakter hebben, zoals Beekforel, Kwabaal, Snoek, Serpeling, Kopvoorn, Rivierdonderpad en Broeskarper.

De eitjes worden afgestreken, kunstmatig bevrucht met hom (voorzichtig omroeren met een ganzenveer!) en daarna in zuiver, zuurstofrijk water geplaatst. Daarna gaan de larven naar vis-tanks of in vijvers, waar ze zich voeden met droge meelkorrels of levend plankton. Op deze wijze krijgt men een overlevingspercentage tot 90 procent, waar dit in de natuur vaak minder dan 1 procent bedraagt. Wanneer de larven groot genoeg zijn gaan ze in plastic zakken naar zo'n 250 plaatsen in Vlaanderen en Brabant.

Johan troont ons daarna mee naar een zestal vijvers die prachtig begroeid zijn met o.a. Kattenstaart, Moesdistel, Reuzenpaardenstaart, Lisdodde, Egelskop, Mattenbies, Engelenwortel, Gele plomp Het water is glashelder,

en elke vijver heeft zijn eigen begroeiing ontwikkeld. Elk jaar worden de vijvers leeggemaakt in de afvisputten en gekuist. De Steur, met zijn haaiachtige kaken, zorgt mee voor het schoonmaken van de bodem. In de tweede vijver springen Serpelingen boven het water uit.

Een andere vijver herbergt dan weer een drietal zeldzame albino Steuren, in een volgende zijn de Snoeken bijna klaar om te worden uitgezet. Niet zonder trots vertelt Johan dat deze viskwekerij de enige is in Europa waar men weet hoe je Snoeklarven doet groeien nadat hun dooierzak is opgebruikt.

Ondertussen is Johan Baetens druk doende met een groot schepnet. Dit is specialistenwerk. De ene libel na de andere wordt voorzichtig gevangen en bekeken. Hugo is er snel bij met zijn fototoestel, waardoor je de details nog veel duidelijker ziet. Zeg nooit zomaar heidelibel. De eerste die we bekijken is het mannetje van de bloedrode Heidelibel. Na grondig onderzoek mag het diertje weer de wijde natuur in. Op deze manier komen er nog een aantal aan bod. We eten buiten onze boterhammen op. Tuur wordt vertroeteld langs alle kanten en prijst zich gelukkig dat hij zijn boterhammen vergeten heeft.

Ondertussen heeft Pierre Kestemont zich bij onze groep gevoegd. Hij leidt ons over de linken van Linkebeek en door de Vallee des artistes naar de top van het Holleken via een mooie holle weg langs de Borrebeek. Geel nagelgelkruid, Brede stekelvaren, Tongvaren, Brede orchis en Gevlekte aronskelk staan mooi te zijn onder de bomen. Wist je dat de notelaar geladderd merg heeft?

Pierre kent de geschiedenis van de streek door en door. De tocht gaat langs de 'Trap Van De Honderdjarige' naar 'De rode molen', die in 1450 als papiermolen en daarna als graanmolen heeft gediend. Het metalen rad is er nog steeds.

Dit is duidelijk een gebied waar de villa's veel waarde hebben, en toch be-

vinden we ons plots tussen glooiende tarwevelden, op een boogscheut van Brussel! Hier staat ook 'La Borreleque', dé electriciteitscentrale van Vlaanderen. Wie hier 's nachts de stekker uittrekt zet iedereen in het donker.

Na Station Holleken komen we in een pijnlijk kortgeknipt groen park terecht, en al gauw eindigt de tocht waar hij vanmorgen begon: bij de viskwekerij ... Vandaag hebben we veel geleerd, en het was nog leuk ook.

Steltloperstocht in Zeeland zondag 13/08/2006

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Rudy Vansevenant

Verslag: André De Mul

Daags voordien was het weer miserie troef. Nu is het droog. We zijn voorzichtig optimistisch. De weersvooruitzichten zijn nochtans kantje - boordje. Het boordje situeert zich nabij Knokke. Gelukkig - blijkt achteraf - zitten we aan de goede kant, in Zeeland.

Eerste halte: Schakerloopolder, deel van Nationaal Park Oosterschelde. Hoogwatervluchtplaats voor steltlopers en weidevogels: Visdief, Grutto, Kluut, Tureluur, Kempmaan, Krombek, Zwarte stern (juv.), Groenpoot, Wi(p)tgatje, Kievit, Grauwe - en Brandgans. Wulpen in het grasland, Buizerd (op paal). Van op de dijk hebben we mooi zicht op Yerseke (en de mosselcultuur), en volgen we een Stern, zelf jagend op Bruine kiek. Bosruiter langs de weg.

In de Scherpenissepolder foerageren Oever- en Bonte strandloper, Bontbek en Goud- en Zilverplevier. Komt plots een Grote jager neergestreken. Wat komt die hier zoeken? Weg. Zeilt even later weg op zoek naar een verse hap. Terug naar de polder: Kleine zilverreiger, Zwarte ruiter (in zomerkleed), Lepelaars. Rudy noteert van 2 ex. de ringen: groen-metaal en blauw-oranje. Ook nog even aandacht voor Witte kwik, Pieper en Ringmus a. u. b.

Voor de middag doen we nog het Ramme-gors. Buizerd en vrouwtje Bruine kiek in de lucht. Op de plassen vnl. Grutto, Gans (Grauwe -, Brand-, Nijl-) en Eend (Slob-, Tafel-, Zomer- en Wintertaling). Terugwaarts strikt Tuur een Rugstreeppad(je). Wat verder hoort Luc een Baardmannetje. Daar wipt eentje weg. Op een hek zit mannetje

Roodborstapuit.

Kwart voor één. Naar het Veerhuis. Het blijft droog, het wordt zelfs warm. We kunnen kiezen: gewoon - of zandterras. Met wat fantasie zitten we aan het strand van Bruinisse. Ja, in Nederland is alles mogelijk: Budweiser in Jupilerglas, Lefe in Duvelglas. Niet moeilijk doen, als het maar smaakt.

Na de middag wandelen we rond de Zuidhoekinlagen. Uitkijken naar Noordse stern en Regenwulp. Ook hier Lepelaars, Kluten, (Rosse) Grutto, Kempiaan, Bonte strandlopers, Krombekken en Stern. Mooi belicht: massa's Goudplevier in zomerkleed. Ook vermeldenswaard: Grote mantelmeeuw, Aalscholver en Watersnip. Hoor! een Rietgors. Putters tussen de distels. Lou spot nog 2 Gele kwikken en Wim Roelant nog een Paapje. In de lucht cirkelen 4 Buizerds. Het overtrekt en begint te druppelen. Gelukkig zijn we bijna bij de auto's.

We eindigen (traditioneel) bij de Flaauwers- en Weversinlagen. Als de laatste boer vertrekt, kan de Prunjepolder hier verder uitbreiden. Hier broedt Grote stern. Verschillende ex. (ad. en juv.)

zitten aan de rand van het water. Aan de andere kant van de weg Scholeksters in een weiland en links van hen in het water, tal van Zilverplevieren en ook Kanoeten. We willen ze nog wat bijtrekken met de lens, maar er is te veel wind. Het is mooi geweest. Laat het zo blijven. We bedanken Luc en Rudy en nemen afscheid. Juist terug in België worden we onthaald op een flinke stortbui, maar even later rijden we onder een regenboog door. Daags nadien regent het onophoudelijk pijpenstelen. Van chance gesproken.

Zomercafé voor leden

zaterdag 19/08/2006

Leiding: Hugo Waeterschoot

Ronny Deckers

Verslag: André De Mul

De zomer is een wat stillere periode wat Natuurpuntactiviteiten betreft. Waarom mekaar gewoon tussendoor niet nog eens zien? Een zomercafé, prachtig idee, alleen 't weer zat niet mee. Regen, neen, stortbuien en tussendoor een opklaring. Hugo en Ronny hadden er zich op voorzien, want in de "Ijvogel" stond de beamer opgesteld. Onder het genot van drank - Guido trakteerde voor zijn verjaardag met wijn - en hapjes keken we naar verschillende natuur- en reisfoto's van en becommentarieerd door Hugo (mossen en orchideeën) en door Wim Roelant en Wim Vandeweyer (Polen). Een geslaagde avond, zeker gezien de concurrentie van de Tall Ships Race, diezelfde avond. Een initiatief dat volgend jaar opnieuw mag herhaald worden.

Bezoek vogelringstation

zondag 20/08/2006

Gids: Wim Roelant

Leiding: Ronny Deckers

Verslag: Hilde Vangrunderbeek

Eind augustus is het reeds mogelijk om vogels die aan hun jaarlijkse tocht naar het zuiden beginnen, te vangen en te ringen. We waren benieuwd iets te vernemen over dit ringwerk, welke en hoeveel vogels komen zoal in de netten terecht ...,dit en nog veel meer

hadden we willen vragen. MAAR...de gevraagde gids kwam niet opdagen, nam geen telefoon op dus...hebben we maar op eigen houtje een wandeling gemaakt in dit vrij kleine maar toch zeer mooie gebied. Naast de heel gewone vogelsoorten hebben we heel goed de Ijvogel gezien. Toen we al over de helft van onze wandeling waren kwam Luc Van Schoor ons nog vervoegen. Hij was na het vuurwerk in Antwerpen ter gelegenheid van de Tall Ships niet zo vroeg uit zijn bed geraakt!

Achteraf heeft Wim van de ringer Fons Willemsen vernomen dat hij omwille van rugproblemen voor een vervanger had gezorgd en dat het zijn vervanger was die niet is komen opdagen! Fons heeft achteraf laten weten dat wij in de toekomst gerust opnieuw op hem beroep kunnen doen. Wij hopen dan ook volgend jaar deze activiteit terug op het programma te kunnen plaatsen.

Weekend Schiermonnikoog

vrijdag - zondag 25 - 28/08/2006

Gids: Hugo Waeterschoot

Leiding: Catherine Vandercruyssen

Verslag: Catherine Vandercruyssen

Schiermonnikoog, het mooiste plekje van Nederland

Veel bloemen, veel paddenstoelen, voldoende vogels, enkele zehonden, torpedo fietsen, veel regen, een druipnatte en lachende bende, dit zijn de sleutelwoorden van ons weekend

Vrijdag 25 augustus

Vrijdagochtend, goed gezind maar met prutogen vertrekken we richting Lauwersoog waar we het veer naar Schiermonnikoog nemen. Het weer is schitterend dus het beloofd een prettige overtocht te worden. We worden niet teleurgesteld want we bemerken al vijf Gewone Zehonden, Grote Stern, Zilvermeeuwen, Kokmeeuwen en Eiderenden.

Op Schiermonnikoog wacht Hugo ons op en zet ons op de bus naar hotel Duinzicht.

laatste jaren razend snel. Ieder jaar krijgt het strand een groener uitzicht en ieder jaar groeit de plantenlijst. We zijn benieuwd hoe het er binnen een paar jaar zal uitzien.

hoornweegbree, Rode Ogentroost. Rode Ogentroost komt vaak voor aan de voet van lage duintjes die enkel bij winterse stormvloed door het zeewater worden bereikt. We springen weer de fiets op om verder van deze fijne dag te genieten. Af en toe stoppen we om nog enkele leuke dingen te zien zoals Kruisdistel, Duinrus en ook al Zeeaster en Lamsoor.

We sluiten deze eerste dag af met een gezellig avondmaal in ons hotel en dan op tijd naar bed want de volgende dag lonkt.

Zaterdag 26 augustus

Deze voormiddag verkennen we met de fiets de noordzeeduinen. Het kalkarme en zuur duinengebied heeft een grote variatie aan planten. Zoals Stijve Ogentroost, Geel en Glad Walstro. Langs de kant zien we het Duinkruiskruid (variant van het Jacobskruiskruid). We wandelen verder te midden van Parnassia, Dopheide, Ronde Zonnedauw, Rondbladig Wintergroen, Veenpluis, Tor-

Eerste activiteit: “achter de hoek” onze fietsen ophalen. We vertrekken naar het Westerstrand en het Rif. De zee voor de kust van het eiland, de ‘onderwaterdelta’, is ondiep. De zandbanken die daar ontstaan verplaatsen zich in de richting van het eiland en groeien vast aan het strand. Strand? het is nog enkel een smalle strook langs de zee. Diegene die er enkele jaren geleden ook al bij waren, merken hoe erg het hier veranderd is. Ja, de natuur staat niet stil.

Hugo vertelt en toont ons op boeiende wijze de ontwikkeling van slik tot schorre.

Zeekraal beheerst de hoogste zone van het slik. Deze zone loopt dagelijks onder.

Wat hoger maakt Zeekraal plaats voor o.a. Gewoon Kweldergras.

Zilte Rus is daarentegen een typische plant van de hogere delen van de schorren en ook van de strandvlakte. Deze plant komt voor samen met o.a. Zee-weegbree. Zeebies ontwikkelt zich op plaatsen waar het zoutgehalt van het water door zoet water (regenwater) wordt verdund. Het wordt vaak vergezeld van Zulte en Spijmelde. Dit is al een voorsmaakje van de kwelder. Verder op het strand tegen de duinen aan zien we het vastleggen van de het zand door o.a. Biestarwegras en Strandkweek. De ontwikkelingen op het strand gaan de

Tussendoor komen we nog allerlei zaken te weten over wat hier leeft en beweegt in de zee. Zo tovert Hugo allerlei weetjes over Wulken, Krabben en wieren uit zijn natuureducatieve hoge

hoed.

Vervolgens zetten we onze fietstocht voort langs de Westerplas en Hugo toont ons ook nog enkele typische soorten van de hoge (droge) kwelder zoals Fraai Duizendguldenkruid, Hert-

mentil, Kattenstaart. Klein Zonnedauw neemt toe vergeleken met 3 jaar geleden. We zien ook Biezeknop met fijngeribbelde stengel en komen ook maar steeds meer Parnassia op ons pad tegen. Terug de fiets op. Een paar honderd meter verder weer een mooie variatie

van planten: Waternavel, Zonnedauw met bloeistengel. Een roep van Isa: hier heb veenmos gevonden. Weer verder naar een kalkrijk gebied. Einde 1800 werd een duinenrij aangelegd tegen het geweld van de zee. Hugo wijst ons in de verte op wandelende duinen.

Hier vinden we Watermunt, Kale Jonker, Wolfspoot en jawel de Moeraswespensorchis. Monique vindt een Duinviooltje. We krijgen stilaan honger en fietsen naar de rode vuurtoren. Daar hebben we een mooi zicht op de zee met verschillende zandbanken. Op één daarvan, jawel, verschillende zeehonden die gezellig liggen te zonnen. De telescoop van Hugo heeft veel aantrek. Langs de kant van de weg vinden we nog Knikkende Distel (geliefd bij de Distelvink) en bijzonder voor duingebied: Slangenkruid, Groenknolorchis, Moeraskartelblad, Duingentiaan, Egelboterbloem en Zwartwordende Wasplaat

Na een gezellige picknick op het strand met zicht op de zeehonden kwamen we nog zeldzame bloemen en planten tegen: een zee van Parnassia Palustris, Tongvaren, Mosgal, Puntmos, Duinriet, Moeraskartelblad, Engelwortel, Slangekruid, Boskruiskruid, Kleine Teunisbloem, typisch voor de wadden, Bies-tarwegras, Zoutmelde en ook enkele paddenstoelen: Afgeplatte Stuiwzwam, Dooiergele Mestzwam. In de verte zagen we nog Tureluur en Groenpootruiter.

Later op de middag speuren we het strand af. Er is niet veel zegt Hugo maar toch voldoende om weer wat bij te leren en het gekende op te frissen: Rechtgestreepte Platschelp, Kokkel, Halfgeknotte Strandschelp, Grote Strandschelp, Stevige Strandschelp, Afgeknotte Gaper, Ruwe Boormossel, Nonnetje, Amerikaanse Boormossel, Amerikaanse Zwaardschede...

Ook de krabben waren vertegenwoordigd, Noordzeekrab, Gewone Strandkrab, Gewone Zwemkrab, Breedpootkrab, Porseleinkrab.... Er zijn blijkbaar ook kwallen die niet netelen waarvan wij de Zeepaddenstoel zagen, een andere, de Kompaskwal netelt wel.

Op het strand zagen we ook nog: Gewone Zeester, Ruwe Zeerasp op een slakkenhuisje van de Wulk waar een Heremietkreeft in woonde, Gekartelde Zeepokken, Schelpkokerworm, Wulkeieren, Darmwier en Riemwier.

Het bezoek 's avonds aan het mooi en leerrijk schelpenmuseum was een aanvulling op hetgeen we overdag hadden gezien.

Na het avondeten springen we terug op onze fiets om naar de sterren gaan te kijken, het kan niet op. Een prachtige hemel met duizenden sterren, een pikdonkerpadje naar omhoog, eventjes op de rug gaan liggen om de sterren goed te kunnen zien, met een deskundige uitleg van Hans. Dan hand in hand naar beneden en op de fiets naar huis. Tof zo'n dagvullend programma.

Zondag 27 augustus

Trektocht naar (en door) de schier eindeloze kwelder richting Willemsduin
Droge kwelder? Natte kwelder!!!!!!!!!!!!

Met een flinke regenbui aangekomen kunnen we droog de kwelder in wandelen.

Een kwelder is een bijna droog gebied met veel krekken die bij hoogwater en zeker bij springtij met zeewater onder-

lopen; zo krijgt men op de hoogste plaatsen droge kwelder die men herkent aan de vegetatie zoals Melkkruid, Engels gras, Hertshoornweegbree en op plaatsen die meer nat worden de natte kwelder. Hier vindt men Spiesmelde, Zeeaster, Lamsoor.

De rand van de kreek herkent men van ver aan de blauwgrijze kleur van Zeealsem op de hogere zijde en de Zoutmelde. Deze laatste drijft op het kreekwater en kan voor verrassingen zorgen indien men ze moet overspringen; zeker bij de vlucht voor naderend onweer.

De inwoners van Friesland zijn niet dom en gebruiken daar een lange stok voor het zo genaamde FIERJEPPEN.

Na de snelle picknick barst een flink onweer uit. Vliegenvlug maken we een omkeer, maar de mooie grachtjes zijn verraderlijk en verschillende deelnemers nemen een eerst ongewenst badje, dat achteraf voor schaterlachen zorgt.

Door en door nat keren we met de fiets naar huis....

Maar niets kan ons stoppen en na een flinke warme douche en droge kleren vertrekken we weer.

Hugo gaat met een groepje naar de trekvogels zien bij de haven. Via enig

observatiewerk kunnen we vaststellen dat Bonte Strandloper en Bontbekplevier eerder aan de kant in het drogere deel van het wad foerageerden, dit terwijl Tureluur, Goudplevier, Scholekster en Wulp de diepere plaatsen verkozen. Een ander groep trekt met Catherine naar een wadhoekje ook in de haven. Gestimuleerd door de eigenaar van het schelpenmuseum zoeken we naar Oubliehoortjes. Geen wonder dat ze “vergeten” zijn, zo klein, maar de aanhouders vinden er toch.

Na het avondmaal gaan de schelpenfanaatjes nog eens naar het geliefde schelpenmuseum.

Maandag 28 augustus

Maandagochtend :

Ondanks de regen volgen enkele deelnemers Hugo naar het wad voor een demonstratie van de rijkdom van dit milieu.

De eerste bemonsteringsplaats levert meer dan honderd Wadslakjes op , enkele Bloedwormen, een 5-tal Nonnetjes en een hele kleine Kokkel. Al deze organismen zaten vrij dicht onder het oppervlak. Het slib was al op een 3 tal cm anoxisch (zuurstofloos) wat de leefbaarheid voor hogere organismen logischerwijs sterk verlaagd.

Het tweede staal was mogelijk nog interessanter ! Benevens een grote hoeveelheid Wadslakjes troffen we een tiental jonge Nonnetjes aan, een 3-tal jonge Slijkgapers en verscheidene kleine Kokkels. Tussen de Bloedwormen door, kroop ook een Zeeduizendpoot en een Strandzager, twee rovende borstelwormen.

Het slib was zelfs op 10 cm nog niet zuurstofloos en vele schelpen, zeker de grotere leefden op een grotere diepte als in het vorige staal.

De staalname bevestigt in zekere mate

waarom de Strandlopers (tastjagers) en Bonte Strandlopers (zichtjagers) aan de kant bleven; daar waar de meer langer gebekte vogels de meer interessante voedselaanbodplaatsen konden opzoeken.

De ander groep gaat voor een laatste maal naar het strand. Weer lag er niet veel maar het uitgestrekte zicht is adembenemend. We hebben ook goed kunnen beseffen hoe snel het zeewater stijgt... De vlucht Puttertjes in het gras en de Grote Jager zullen sommigen zich wel lang herinneren.

**Bustocht naar de Hoge Venen:
Bergerven en venen van Malchamps, zondag 03/09/2006
Gids en leiding:
Hugo Waeterschoot
Verslag: niet ontvangen**

Een woordje van dank

Naar aanleiding van het “beukenboomongeluk” in de Hoge Venen op 3 september 2006, waarbij Jos en Bruno gekwetst werden wensen Bruno, Fernando, Marina en Jos alle “ZuidRand-Natuurpunters” te danken voor de hulp en de deugddoende betrokkenheid die ze hebben mogen ondervinden bij dit uiteindelijk nog redelijk goed afgelopen ongeval.

*Bruno Vergauwen
Fernand Van Ginderen
Marina en Jos Daniels*

**Vogels kijken op het Noordelijk Eiland Wintam
zondag 10/09/2006
Gids: Wim Roelant
Leiding: Wim Van De Weyer
Verslag: Ronny Deckers**

Het was een stralende nazomerdag toen de Wimmen ons meenamen naar het Noordelijk eiland van Wintam. Daar dit 1 van de beste vogelgebieden van de provincie is, trekken wij hier met de afdeling op regelmatige basis naartoe.

Wij kozen ditmaal niet voor de overtocht met de veerboot, maar reden via de oude brug van Boom, naar de nieuwe sluizen. Hier sloten nog enkele mensen aan, zodat we alweer met een 20-tal op stap gingen. Van op de sluisdeuren heb je een mooi uitzicht op de Rupel. Hier zagen we dan ook de eerste watervogels. Berg-, Wilde-, Krak- en Slobeenden en de altijd aanwezige Nijlganzen. Wij vonden ook de eerste sporen van de Vos. Namelijk een aangevreten karkas van een Knobbelzwaan. Kwestie van duidelijk te maken aan wie dit maaltje behoorde, had hij zijn karakteristieke uitwerpselen er naast gedeponneerd. Let wel ! De kans dat de Vos zelf dit dier had gedood was haast nihil. Er waren geen bijwonden aan de nek, die er zeker moesten zijn als dit wel het geval was. Nancy recupereerde ook de ring van de poot van deze onfortuinlijke Cygnus Olor met de bedoeling deze naar de betreffende instanties te sturen. Aan de aankomstplaats van de overzet, is een nieuwe kijkhut gebouwd. Mooi stuk werk, maar iedereen stond van op de oever naar de vogels te kijken. De hut zal duidelijk enkel bij slecht weer gebruikt worden. Op het water zagen we de eerste Pijlstaarten en Wintertalingen van het seizoen. Twee jagende Zwarte sternen lieten zich lange tijd uitgebreid bewonderen. Enkele gelukkigen vingen een korte glimp op van een Vos. Dit wordt haast een traditie dat deze zich laat zien als we hier naartoe komen. Op de terugweg een leuke anekdote. De gids loopt een honderdtal meter voor ons en spot duidelijk iets interessant door de telescoop. LvS zegt op dat moment: uitkijken hier voor Tapuit, dit is de tijd en de plaats. Wim draait zich om en doet teken om ons te haasten. Wat ziet hij door zijn telescoop? Goed geraden. Als er nog mensen zijn die denken dat telepathie niet bestaat ! We zoeken tevergeefs de rest van de weg naar de Slechtvalk. Die laat het vandaag echter afweten. De roofvogels zijn allemaal prominent afwezig deze morgen. Al bij al een mooie morgen. Dank aan gids en leiding.

150 Golfers dagen op om 400 bomen te planten !

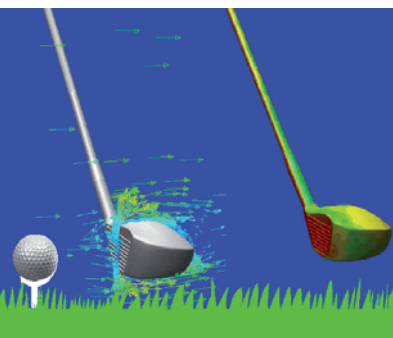
Zondag 26 november was het boomplantdag bij golfclub "3 Eycken". Via onze "Behaag natuurlijk" actie werden 400 jonge boompjes aangekocht en die moesten een plaatsje krijgen op het nieuwe gedeelte van de baan. Iedereen die mij kent weet ondertussen wel dat ik een verwoed golfer ben en ik wil dan ook deze gelegenheid niet onbenut laten om deze sport even in het zonnetje te zetten. Want wat men beter kent, begrijpt men beter. En waar het onbekende een gezicht krijgt wordt het begrip groter en de samenwerking gemakkelijker.

Golfspelers zijn net als U en ik natuurliefhebbers en dat werd op deze herfstzondag met lentetemperaturen zeer duidelijk bewezen. Niet minder dan 150 man kwam opdraven met spade en werkhandschoenen om de eerste 400 jonge bomen te planten van een groen project, dat in het voorjaar van 2007 een vervolg zal vinden met de aanplant van nog 4000 exemplaren. Gekozen werd (uiteraard) voor streekeigen soorten als zwarte els, schiet-, water-, en grauwe wilg, Gelderse roos, zomereik, lijsterbes enz.

Toegegeven. Nu weten de leden van de "3 Eycken" echt wel, dat elke activiteit gevolgd wordt door een lange en gezellige sessie in de bar, wat in golf de "19th hole" wordt genoemd. Dat is inderdaad een extra motivatie. Maar laat ons heel eerlijk zijn. Durven wij ons engageren om zoveel volk op de been te brengen als we bomen gaan planten?

Misschien een ideeetje, om volgend jaar een handje te gaan helpen bij het vervolg van deze actie. In elk geval is onze afdeling er weer een stukje groener bij geworden.

Ronny Deckers

Wist U dat:

- De reglementen van de Golfsport op zich reeds natuurbeschermend zijn. Niks mag afgebroken of beschadigd worden. En als er iets is dat een golfspeler wil vermijden zijn het echt wel strafslagen.
- Een gemiddelde golf 7x minder nitraten en 5x minder fosfaten per hectare gebruikt dan de landbouw. Dit is berekend voor een grote 18 holesbaan. Voor een 9 holes is deze verhouding nog gunstiger.
- Dat er vanuit Schotland een tendens overwaaid om golfterreinen zo ecologisch mogelijk te beheren. Het einddoel is om helemaal geen, of toch zo weinig mogelijk chemische hulpmiddelen te gebruiken. Op de "3 Eycken" worden meststoffen enkel en alleen in beperkte mate op de "greens" gebruikt. Deze beslaan minder dan 1% van het terrein.
- Golf de meest gespeelde sport ter wereld is. Je kan ze echt je hele leven bedrijven. Op een golfterrein in La Manga Spanje staat een herdenkingsplaketaal voor de oudste man die ooit een hole in one sloeg. Hij

was 99 jaar en 10 maanden oud.

- Dat in Ierland de landbouwers gesubsidieerd worden om hun gronden om te zetten in golfterreinen.

- Dat tijdens een babbel met 1 van die golfmanager geworden landbouwers over de problemen van golfterreinen in een druk bevolkte streek als Vlaanderen, mij 1 zinnetje steeds zal bijblijven: at least you got the green guys at your side. Even om over na te denken is het niet ?

Leden ontvangen het hele jaar korting bij Schoenen Torfs

Als lid van Natuurpunt krijg je 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! De enige voorwaarde is dat je een paar oude schoenen meebrengt. Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen!

Draagtassenactie, een draagtas minder is meer natuur! Schoenen Torfs heeft zestien baanwinkels die zich aan de rand van de steden bevinden en goed bereikbaar zijn. In elk van deze winkels loopt een draagtassen-actie. Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15

euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Onze baanwinkels:

Edegem: Mechelsesteenweg 226 (steunt Fort 7)

Wilrijk: Boomsesteenweg 960A (steunt Natuureducatief Centrum Fort 7)

Meer info op:
www.natuurpunt.be (klik op onze acties>Torfs) of via
www.torfs.be

Actie 'Vogels voeren en beloeren' telweekend 3 & 4 februari 2007

Doe mee ! Leer op een heel leuke manier jouw tuinvogels beter kennen.
Plaats een voedertafel of hang een voederbuis. Zorg voor goed vogelvoer.

Beloer je bezoekers. Noteer de maxima per soort tijdens minstens een half uurtje.

Vul het formulier in op de achterzijde van de folder die je bij het laatste
Natuur*blad vond.

Geef je waarnemingen door via de website www.natuurpunt.be/tuinvogels of
stuur ze op per post, fax of e-mail.

Meer info op de website van Natuurpunt :
<http://www.natuurpunt.be/default.asp?ID=924>

Ad valvas

© Rudy Vansevenant

10de ANKONA ontmoetingsdag!

Zaterdag 10 februari 2007 organiseert ANKONA, de Antwerpse
KOepel voor NATuurstudie, voor de tiende keer haar jaarlijkse
ontmoetingsdag.

Deze 10de editie staat in het teken van 'Biodiversiteit en langdurig
natuuronderzoek in de provincie Antwerpen'. De ANKONA ontmoet-
ingsdag vindt plaats in het provinciehuis te Antwerpen. Iedereen die

zich nauw betrokken voelt bij de natuur en op de hoogte wil blijven over recente natuurstudies in de provincie Antwerpen kan gratis
deelnemen aan deze ontmoetingsdag.

Uiteraard moet 10 jaar ANKONA-werking gevierd worden, vandaar een toch wat feestelijk programma dat afwijkt tov de vorige
ontmoetingsdagen. Op deze 10de editie wordt tevens de fototentoonstelling 'Biodiversiteit in de provincie Antwerpen - Countdown
2010', die in samenwerking met de Bond Verantwoorde Natuurfotografie (BVNF vzw) werd ontworpen, officieel geopend.
Gedurende de ganse dag zijn info- en boekenstands van diverse (natuur)verenigingen te bezoeken.

Meer info? Voor het volledige programma, een **on line inschrijvings** formulier en wegbeschrijving:
zie http://www.provant.be/leefomgeving/natuur_en_bos/koepel_voor_natuurst/

De moderne maatschappij kan niet zonder een degelijke verlichting. Veel licht gaat echter verloren en komt niet terecht waar het moet terechtkomen: een groot deel van het licht sturen we gewoon de ruimte in, in slaapkamers, op grasperken ...

Tijdens de Nacht van de Duisternis wordt de lichtvervuiling eens in de kijker gezet.

De actie dit jaar loopt onder de noemer "Het wordt een pracht van een nacht" en valt samen met een volledige maansverduistering.

Gemeente Edegem, Kontich en de milieuraad van Aartselaar organiseren een belevingswandeling voor liefhebbers van de

duisternis. De wandelingen worden begeleid door een ervaren natuurgids en lopen doorheen het mogelijk toekomstige stadsrandbos. Onderweg kunnen de deelnemers proeven van een lichte culturele proeverij rond licht en duisternis.

De wandelingen starten om 20 uur en om 20.30 uur aan sportcentrum De Ark, Kleistraat 204, Aartselaar. Er is keuze uit een wandeling door het gebied Aartselaar – Kontich of het gebied Edegem – Kontich.

Inschrijven is noodzakelijk. Zoals gebruikelijk bij onze Penningmeester, maar nu niet door te betalen, maar door een mailtje te sturen naar callaertsguido@versateladsl.be of naar Guido te bellen op nummer 03 828 11 03. Tot dan!

STADSRANDBOSSEN ANTWERPEN

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

Zondag 7 januari: Jenevertocht

Zaterdag 13 januari : Voordracht - Grote Zoogdieren in Europa

***Donderdag 18 januari: Cursus korstmossen (theorie)**

***Zaterdag 20 januari: Cursus korstmossen (praktijk)**

***Zondag 21 januari: Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee**

***Zaterdag 27 januari: Cursus korstmossen (praktijk)**

Zondag 28 januari: "Graan voor de Gorzen" en Het Vinne-Vl.Brabant

Zaterdag 3 februari: Arboretum Kalmthout

Weekend 3&4 februari: vogels voeren en beloeren

***Zaterdag 10 februari: Vleermuizenteldag : Fort 7**

Zaterdag 10 februari: Ankona ontmoetingsdag

Zondag 11 februari: Achter de schermen van de Zoo

Zaterdag 17 februari: Algemene ledenvergadering

***Zondag 25 februari: Bustocht Schouwen-Duiveland**

Zaterdag 3 maart: Nacht van de duisternis

Zondag 4 maart: Historische wandeling in Fort 7 + kinderopvang

Zondag 11 maart: ½ dag: Mossentocht in Fort 5

Zondag 18 maart: Spechtentocht

***Donderdag 22 maart: Cursus getijdegebieden (theorie)**

Zondag 25 maart: Amfibieën

Zondag 1 april: Tocht Mariene Biologie

Zondag 15 april: Zevenbergen-Ranst voorjaarsflora (voormiddag)

***Donderdag 19 april: Cursus weidevogels**

Zondag 22 april: Treintocht naar De Panne

***Donderdag 26 april: Cursus weidevogels**

Zondag 29 april: Bloesemwandeling in Limburg

© Rudy Vansevenant

Beheerswerken :

elke donderdag- en zaterdagmorgen van 9.00u tot 12.00 u.

Zaterdag 13 januari om 20.00u

CC De Kern - Wilrijk

***Voordracht - Grote zoogdieren in Europa door dhr. Dick Klees,
Studio Wolverine ,Chaam-Nederland***

Niet te missen!